

KÚRIA
Bfv.I.1304/2012/3.szám

A Kúria Budapesten, a 2013.év január hó 29. napján megtartott nyilvános ülésen meghozta a következő

í t é l e t e t:

A rágalmazás vétsége miatt a terhelt és társa ellen folyamatban volt büntetőügyben a II. rendű terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálv a Pesti Központi Kerületi Bíróság 13.B.26354/2010/18. számú ítéletét és a Fővárosi Törvényszék 21.Bf.9255/2011/4. számú ítéletét a II. rendű terhelt tekintetében megváltoztatja,

a II. rendű terheltet az ellene rágalmazás vétsége [Btk.179.§ (1) bekezdés, (2) bekezdés b) pontja] miatt emelt vád alól felmenti.

Elrendeli a II. rendű terhelt által a pénzbüntetés és a magánvádló jogi képviselőjének bűnügyi költség címén befizetett összegnek a befizetéstől a visszatérítés időpontjáig eltelt időre számított mindenkori törvényes kamatával együtt a II. rendű terheltnek történő visszatérítését.

Az ítélet ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A Pesti Központi Kerületi Bíróság a magánvádló által tett feljelentés alapján eljárva a 2011. május 26. napján kihirdetett

13.B.26354/2010/18. számú ítéletével az I. rendű terhelttel szemben a rágalmazás vétsége miatt indult büntetőeljárást - vádelejtés folytán - megszüntette, míg a II. rendű terheltet bűnösnek mondta ki rágalmazás vétségében [Btk.179.§ (1) bekezdés, (2) bekezdés b) pontja]. Ezért a II. rendű terheltet 300 napi tétel, napi tételenként 800.-, összesen 240.000 forint pénzbüntetésre ítélete, és kötelezte, hogy az eljárás során felmerült 55.000 forint bünygyi költséget a magánvádlót képviselő ügyvédnek fizesse meg.

A II. rendű terhelt és védője által bejelentett fellebbezés folytán másodfokon eljáró Fővárosi Törvényszék az elsőfokú bíróság ítéletének a II. rendű terhelt büntetésére vonatkozó rendelkezését megváltoztatta: a pénzbüntetés napi tétel számát 80 napra enyhítette, az egy napi tétel összegét 2500 forintra súlyosította. Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét a II. rendű terhelt tekintetében helybenhagyta, és kötelezte a magánvádlót képviselő ügyvédnek bünygyi költség címén 20.000 forint megfizetésére.

Az elsőfokú bíróság ítéletének a másodfokú bíróság által kiegészített tényállásának a II. rendű terheltre vonatkozó lényege szerint: A. A. volt vezérigazgató és társai ellen bünszervezetben elkövetett, különösen nagy vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés büntette és más büncselekmények miatt a BRFK előtt indult eljárásban az xxx.Zrt. vezérigazgatóját 2010. február 12-én tanúként kihallgatták. A tanú vallomásának teljes szövege - ismeretlen körülmények között - eljutott egy országos napilap szerkesztőségébe, ahol a II. rendű terhelt már foglalkozott a magánvádló személyével kapcsolatos „súlyos visszaélésekkel”. Az újságíró fontosnak tartotta, hogy a jegyzőkönyv tartalmát a nyilvánosság elé tárja.

A napilap 2010. április 21-i számának Belföld rovatában a II. r. terhelt által jegyzett cikk jelent meg „Tanúvallomás a H. modellről” címmel „xxxxxx” alcímmel. A cikk bevezetőjében az is szerepelt, hogy „az xxxx vezérigazgatójának lapunk birtokába került tanúvallomása lerántja a leplet H. M. és M. E. korrupt üzelmeiről”. Az xxx Zrt. vezérigazgatója, I. r. terhelt részletes tanúvallomásáról készült és a lap birtokába került jegyzőkönyv szerint „a céget H. M. volt főpolgármester-helyettes, illetve D. G. főpolgármester tanácsadója, M. E. kézi vezérelte, ők szabták meg, kikkel kössenek szerződést, milyen közbeszerzési eljárásokat írjanak ki, mely ügyvédi irodákat bízzák meg a legzsírosabb munkákkal.”

„B. elmondta:2007-ben került az F. élére, ezután legalább havonta egyszer találkoznia kellett H. M-al, aki rögtön az elején azt kérte tőle, hozzon létre egy harmadik vezérigazgató-helyettesi pozíciót, és ide a szocialista politikus jelöltjét nevezze ki.”

„M. megmondta” alcím alatt „Később úgy kellett közbeszerzési eljárást kiírniuk az K. Zrt. átvilágítására, hogy H. M. megmondta, melyik cégnek kellene nyernie”.

„A közlekedésirányítási rendszer fejlesztésébe is beleszóltak H-ék. Az önkormányzati cég a feladatot a rendszert fejlesztő S-re bízta volna, de H. és M. – egy belvárosi étteremben megejtett találkozón – azért lobbizott, hogy a G. Magyarország Kft. és a Budapest M. Zrt. legyen a befutó a meghívásos közbeszerzési eljárás. Az előre megírt menetrend alapján végül tényleg ez a két cég nyert.”

H. M. főpolgármester-helyettesi tisztsége 2009. november 20. napjával bezárólag szűnt meg.

A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a II. rendű terhelt védője nyújtott be a Be. 416. § (1) bekezdés a) pontjára alapított felülvizsgálati indítványt, amelyben arra hivatkozott, hogy a II. rendű terhelt bűnösségének megállapítására a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt került sor.

A védő jogi álláspontja szerint az eljáró bíróságok tévesen értékelték a Btk. 182. §-a szerinti, a büntetőjogi felelősség alóli mentesülés körülményét, miszerint nem büntethető az elkövető, ha a becsület csorbítására alkalmas tény valóban bizonyul. A valóság bizonyításának akkor van helye, ha a tény állítását, híresztelését, illetve az arra utaló kifejezés használatát a közérdek vagy bárkinek a jogos érdeke indokolja.

Az EBH 1289/2005. számú eseti döntésre, valamint az Emberi Jogok Európai Bíróságának a sajtó felelősségének vizsgálata szempontjából színesebb és némileg eltérő képet mutató gyakorlatára hivatkozott. A demokratikus társadalomban a sajtó a „házőrző kutya” szerepét tölti be, az újságíró felelősségének vizsgálatakor az újságíró jóhiszeműségének és az általa állított, híresztelt tények megalapozottságának van jelentősége.

Mindezekre figyelemmel a II. rendű terhelt felmentését indítványozta.

A Kúria a Be. 420. §-ának (1) bekezdése és a Be. 424. §-ának (1) bekezdése alapján nyilvános ülést tartott, amelyen a II. rendű terhelt védője a felülvizsgálati indítványt fenntartotta.

A magánvádló jogi képviselője a nyilvános ülésen felszólalásában a felülvizsgálati indítvány elutasítását indítványozta.

A Kúria a felülvizsgálati indítványt – az alább kifejtendők szerint – alaposnak találta.

A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, a jogerős ítélettel szembeni jogi – és nem ténybeli – kifogás lehetőségét biztosítja. A felülvizsgálati eljárásban a jogerős határozatban megállapított

tényállás kötelezően irányadó, ami a felülvizsgálati indítvánnyal nem támadható [Be.423.§ (1) bekezdés].

A felülvizsgálati indítványban hivatkozott Be. 416. § (1) bekezdés a) pontja alapján a jogerős határozatot felülbírálv a Kúria azt állapította meg, hogy a II. rendű terhelt bűnösségének megállapítására a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével került sor.

A Btk. 179. §-ának (1) bekezdésében meghatározott rágalmazás vétségét az követi el, aki valakiról más előtt, a becsület csorbítására alkalmas tényt állít, híresztel, vagy ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezést használ. A rágalmazás súlyosabban minősül, ha aljas indokból vagy célból, nagy nyilvánosság előtt, jelentős érdekséreelmet okozva követik el.

A rágalmazás jogi tárgya a becsület, mint a személyiségi jog lényeges része. A becsület, mint büntetőjogi védelemben részesülő jogi tárgy egyrészt az egyént megillető társadalmi megbecsülést, másrészt az emberi méltóságot foglalja magába. Az emberi méltóság független attól a társadalmi értékítélettől, melyet az egyén kivívott magának. Ez az egyént akkor is megilleti, ha a társadalommal szembefordult, sőt jogellenes cselekedetet követett el. A rágalmazás törvényi tényállásában szereplő egyik elkövetési magatartás - a híresztelés - a mások által tett tényállítás továbbadását, közvetítését jelenti.

Az irányadó tényállás szerint a II. rendű terhelt az újságcikk megírásával egy közérdeklődésre számot tartó ügyben adott tájékoztatást, amelynek alapját A. A. és társai ellen ténylegesen megindult büntetőeljárásban B. P. tanú - nem vitatottan valós - vallomása képezte. Az ismeretlen körülmények között az újsághoz került vallomásról alappal hihette, hogy a hamis tanúzás törvényes következményeire történt figyelmeztetés után a tanú által tett vallomás valós tényeket tartalmaz.

Az alapügyben eljáró bíróság e tanúvallomásról készült jegyzőkönyv beszerzését megkísérelte, majd ennek eredménytelensége mellett elfogadta, hogy a vallomást B. P. tette meg, a II. rendű terhelt tartalom-hűen foglalta össze a 10-14 oldalas vallomást, B. P. pedig - egy-két, a szerző által betoldott jelzőtől eltekintve - tartalmilag sajátjaként ismerte el a neki tulajdonított szövegrészeket. A tartalom lényegét tekintve nem volt valótlan, a szerző által használt kifejezések és kiemelések csúsztatásra, ferdítésre és hangulatkeltésre tették alkalmassá az írást.

Az adott esetben nem vitás, hogy a II. rendű terhelt cselekménye formálisan illeszkedik a Btk. 179. § (1) bekezdésében meghatározott és a (2) bekezdés b) pontja szerint minősülő törvényi tényállásba. A konkrét cselekmény elbírálása során a büntetőjogi felelősség eldöntésénél a Különös Részbeli tényállást kimerítő magatartás esetén is vizsgálni kell a bűncselekmény Btk. Általános Részében meghatározott fogalmi elemeinek megvalósulását.

A Btk. 10. § (1) bekezdése szerint bűncselekmény az a szándékosan vagy - ha a törvény a gondatlan elkövetést is bünteti - gondatlanságból elkövetett cselekmény, amely veszélyes a társadalomra és amelyre a törvény büntetés kiszabását rendeli.

A bűncselekmény fogalmának a bűnösség, a társadalomra veszélyesség és a büntetni rendeltség együttes feltétele, ezek bármelyikének hiánya esetén a bűncselekmény nem jön létre. A jogellenesség a rágalmazás vétségének materiális eleme, ennek hiányában a bűncselekmény nem valósul meg.

Az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) több ítéletében kifejtette, hogy alapvető fontosságú az a szerep, amit a sajtó egy demokratikus jogállamban játszik (pl. Castells kontra Spanyolország), és a bíróság következetesen elismeri a nyilvánosság jogát arra, hogy közérdekű információkhoz hozzáférjen.

A sajtó feladatai közé tartozik - kötelezettségei és felelőssége tiszteletben tartása mellett - a tájékoztatás mind politikai kérdésekről, mind más közérdekű kérdésekről, azonban nem hághat át - különösen mások jó hírnevét, jogait illetően - bizonyos meghatározott korlátokat.

Mindazonáltal rá hárul, hogy a közérdeklődést keltő ügyekben információkat és eszméket közöljön, a nyilvánosságnak pedig joga van arra, hogy ezekről értesüljön. Ha másképp lenne, a sajtó nem lenne képes a „nyilvánosság őrkutyája” (watchdog) létfontosságú szerepkör betöltésére.

Az Emberi Jogok Európai Bírósága a T. I. elleni ügyében 1992-ben hozott ítéletében fejtette ki azon jelen ügyben is alkalmazható elvet, miszerint információ alapján a terhelt a közvéleményt erősen foglalkoztató problémáról fejtette ki álláspontját. Ilyen esetben pedig a valóságtartalom bizonyítása a folyamatban volt ügyben nem volt megkövetelhető. Az ugyanis ellentétes lenne a véleménynyilvánítás szabadságának követelményeivel, teljesítése pedig ésszerűtlen feladat elé állította volna a terheltet.

A fentiek tükrében nem lehet kétséges, hogy a sajtó szabadságát arra figyelemmel kell garantálnia az államnak, hogy a sajtó a véleményalkotáshoz szükséges információ szerzésnek, a

véleménynyilvánításnak és a vélemény formálásának kitüntetett fontosságú eszköze. Ahogy a sajtószabadság a véleménynyilvánításhoz való jogból, mint anyajogból vezethető le, úgy a véleménynyilvánításhoz való jog kitüntetett volta is annyiban vonatkozik a sajtószabadságra, amennyiben az a véleménynyilvánítás alkotmányos alapjogát szolgálja.

A Kúria különös jelentőséget tulajdonított az Emberi Jogok Európai Bírósága K.L. Magyarország elleni ügyében 2009-ben meghozott ítéletben kifejtett álláspontjának. Eszerint a cikk közzétevőjének nem a valóság tartalmát kell bizonyítania, hanem csak azt, hogy annak létezik bizonyos „ténybeli alapja”. Ilyen esetben az újságcikk nem tekinthető jogsértőnek.

A Kúria szerint az elsőfokú bíróság által hivatkozott, az EJEB által P. és O. A. elleni ügyben 1995-ben meghozott ítélet a jelen esetben nem tekinthető irányadónak. Abban az Emberi Jogok Európai Bírósága azt állapította meg, hogy az eljáró újságíró nem hivatkozhat jóhiszeműségére, sem az újságírói etika tiszteletben tartására, mivel az általa végzett kutatások nem erősítették meg az igen súlyos állításokat.

Ezzel szemben a II. rendű terhelt esetében megállapítható, hogy ténylegesen folyamatban lévő büntetőeljárásról közölt tudósítást a nyomozás során készült, valós tanúkihallgatási jegyzőkönyv alapján, amelynek tartalmi valódiságát a tanúként kihallgatott B. P. is megerősítette. P. T. az általa megjelentetett cikkben közölt tényeket nem saját állításaként közölte, hanem – miként arra az irányadó jogerős ítéleti tényállás is utal – a tanúvallomásra történő hivatkozással.

Az Alkotmánybíróság 30/1992. (V.26.) AB határozatában rámutatott arra, hogy a büntetőjogi felelősség a jogi felelősségi rendszerben ultima ratio, a büntetőjog eszközrendszerét csak a feltétlenül szükséges és arányos mértékben indokolt igénybe venni akkor, ha a megsértett jog és erkölcsi rend helyreállítása a büntetőjog eszközeit igényli.

Az alapügyben eljáró elsőfokú bíróság is hivatkozott ítéletének indokolásában a 36/1994. (VI.24.) AB határozatra. A Kúria ebből a döntésből elsősorban annak tulajdonított jelentőséget, hogy nem ellentétes az Alkotmánnyal a hatóság, vagy a hivatalos személy becsületének, vagy jó hírnevének büntetőjogi védelme, a szabad véleménynyilvánítás köre azonban a közhatalmat gyakorló személyekkel, valamint a közszereplő politikusokkal kapcsolatos véleménynyilvánítást tekintve tágabb, mint más személyeknél. A döntés indokolása szerint kiemelkedő alkotmányos érdek az állami és helyi önkormányzati feladatokat ellátó szervek és személyek tevékenységének nyilvános bírálhatósága. Ugyanakkor a

véleménynyilvánítás szabadsága nem terjed ki a becsületsértésre alkalmas valótlan tények közlésére akkor, ha a nyilatkozó személy tudatában van a közlés valótlanságának, vagy foglalkozása, hivatása gyakorlásának szabályai szerint elvárható lett volna tőle a tények valóságtartalmának vizsgálata, de azt elmulasztotta.

A rágalmazással kapcsolatban kialakult bírói gyakorlat szerint a hivatalos eljárás során elhangzó, a feljelentettet vagy az eljárásban más személyt érintő hátrányos, esetleg sértő, ezért kifogásolható tényállítások az eljárás céljához igazodóan nélkülözik a jogellenességet, ezért a rágalmazás vétségének megállapítására eleve nem alkalmasak (BH.1994.295; EBH.2004.1011; BH.2004.305; EBH 2003.846).

Az adott ügyben a cikk írója egy folyamatban lévő büntetőeljárásról, az abban felvett tanúvallomásról tudósított, az alapeljárásban bizonyítottan tényszerűen, el nem ferdített közlésekkel B. P.vallomásában előadottakról. A tanúvallomásról készült jegyzőkönyv alapján okkal hihette, hogy cikkében a közérdeklődésre számot tartó ügyről valós tényeket közöl. Mindez a nyilvánosság tájékoztatását szolgálta.

A szleng-közeli, bulvár fordulatoktól sem mentes, olyan hatásvadász kifejezések, mint „kitalicskázott milliók”, „kézi vezérelt”, „korrupt üzemek”, „legzsírosabb munkák” nem vitásan erős kifejezések.

A sajtótól elvárható a közérdekű ügyekkel kapcsolatos információk és eszmék közlése, és annak során akár bizonyos fokú túlzás vagy akár provokáció használatához, vagy – más szóval – némileg mértéktelen nyilatkozatok megtételéhez is folyamodhat. A vulgáris kifejezések használata azonban nem perdöntő valamely sértő kifejezés megítélésékor, mivel az pusztán stilisztikai célokat is szolgálhat.

Mindezekre figyelemmel a II. rendű terhelt formálisan tényállásszerű cselekménye a Btk. 10. § (2) bekezdése értelmében nem jelent veszélyt a társadalomra, materiális jogellenesség hiányában bűncselekményt nem valósít meg.

Az eljárt bíróságok anyagi jogi szabályt sértettek, amikor a II. rendű terhelt bűnösségét a terhére rótt bűncselekményben megállapították.

Ezért a Kúria a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatot a II. rendű terhelt tekintetében Be. 427. § (1) bekezdés a) pontja alapján megváltoztatta, és maga hozott a törvénynek megfelelő határozatot. A II. rendű terheltet az ellene rágalmazás vétsége miatt emelt vád alól a Be. 6.§ (3) bekezdés a) pontjára figyelemmel, a Be. 331. § (1) bekezdése szerint felmentette.

A Be. 585. § (1) bekezdésében írtaknak megfelelően rendelkezett a pénzbüntetés és a bűnügyi költség II. rendű terheltnek történő visszatérítéséről.

A Kúria ítélete elleni fellebbezést a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a 416. § (4) bekezdés b) pontja kizárja.

Budapest, 2013. január 29.

Dr. Csere Katalin s. k. a tanács elnöke, Dr. Csák Zsolt s. k.
előadó bíró, Dr. Vaskuti András s. k. bíró

A kiadmány hitelével:

bírószági ügyintéző
MGy